

Voorwoord

De rol van de handelsagent als tussenpersoon bij de distributie van goederen, in zowel het business-to-consumer als het business-to-business segment, lijkt in de loop der tijd minder belangrijk te zijn geworden. Dat is allereerst het gevolg van vernieuwingen van, op het internet gebaseerde, distributietechnieken. De aanbieders van digitale platformdiensten maken de handelsagent, zonder zelf een handelsagent te zijn, overbodig. Het gebruik van een handelsagent bij de verkoop van goederen is ook minder geworden door diverse compliance regimes, zoals het mededingingsrecht of maatregelen ter bestrijding van corruptie. Die regimes gaan er immers van uit dat non-compliance van de handelsagent direct (en onvoorwaardelijk) aan de principaal kan worden toegerekend. Dat maakt het minder aantrekkelijk om een handelsagent, een zelfstandige ondernemer, die voor één of meer principalen een bemiddelende rol inneemt, te integreren in de afzetkanalen van een principaal, met name in de business-to-business segmenten.

Het gebruik van principaal-agent verhoudingen om in fiscale structuren de resultaten duidelijker te kunnen alloceren, zoals vaak in concernverband wordt gedaan, lijkt minder voor te gaan komen in het licht van de huidige fiscale ontwikkelingen (BEPS).

De rol van de handelsagent bij de distributie van diensten, lijkt wel te blijven bestaan, veelal in het business-to-consumer segment. Voorbeelden hiervan zijn de afzet van mobiele telecommunicatieproducten en -diensten, reizen, vliegtickets, verzekeringen of andere financiële diensten. De dwingendrechtelijke beschermingsregeling van het agentuurrecht is echter niet van toepassing op de handelsagent die financiële diensten aanbiedt. Die activiteiten zijn op basis van hun aard uitgesloten van de dwingendrechtelijke beschermingsregeling van het agentuurrecht en vallen onder het Wft toezicht. Dit is in mijn ogen een ondoordachte uitsluiting van de agentuurrechtelijke beschermingsregels voor de handelsagent die financiële diensten verleent. De vraag of deze wijze van wetgeving zich verhoudt tot het zogenaamde, op basis van de Agentuurrichtlijn, “doorharmoniseren” van het agentuurrecht raakt het hoofdthema van deze herdruk.

In deze herdruk komt onder meer aan bod wat het voor het geldend Nederlands agentuurrecht betekent dat dit agentuurrecht in zijn geheel richtlijnconform moet worden uitgelegd. Verder wordt in dit boek besproken of op basis van het arrest T-Mobile/Klomp, als verduidelijkt in het arrest Prijsvrij.nl/Corendon, kan worden aangenomen dat de Duitse rechtspraktijk maatgevend is voor de richtlijnconforme uitleg van de klantenvergoeding in de Nederlandse rechtspraktijk.

Voor die gevallen waar toch de uitleg van het agentuurrecht niet wordt beheerst door het Duitse recht neemt in deze publicatie de wetsgeschiedenis van de Nederlandse regelgeving voor de agentuurovereenkomst ook een belangrijke plaats in.

Agentuurovereenkomsten hebben vaak een internationaal karakter. Daarom wordt uitgebreid stilgestaan bij de internationaal privaatrechtelijke aspecten van de agentuur. Verder worden de mededingingsrechtelijke aspecten van de agentuur besproken en afgezet tegen andere distributievormen. Dit ook omdat de Unie rechtspraak, in een strikt ectopische benadering, distributeurs met een kleine en door hen niet te beïnvloeden marge, als geïntegreerde handelsagenten van de principaal ziet. Daarbij komt dat handelsagenten, net als distributeurs, een rol kunnen spelen bij het delen van informatie over marktgedrag tussen concurrenten.

Bijzondere dank ben ik verschuldigd aan mijn collegae mr T. Charatjan en mr J.H. Christ die door hun medewerking als medeauteurs deze herdruk mogelijk hebben gemaakt. Daarnaast dank ik Nicole T.E. Bouwens, LLB voor haar onmisbare ondersteuning bij het noodzakelijke jurisprudentieonderzoek, het integreren van de diverse hoofdstukken en haar bijdrage aan de totstandkoming van de registers, respectievelijk de correctie van de kopij.

Amsterdam, augustus 2017

H.E. Urlus

Inhoudsopgave

VOORWOORD		v
LIJST VAN AFKORTINGEN		xI
1	INLEIDING	1
2	DEFINITIE	7
2.1	Inleiding	7
2.2	De definitie	7
2.3	De uitzondering	8
2.4	Kenmerken agentuurovereenkomst	10
3	DE VERPLICHTINGEN VAN DE HANDELSAGENT	15
3.1	Inleiding	15
3.2	Zorgvuldigheid	15
3.3	Delcrederebeding	17
3.4	Concurrentiebeding	18
4	VERPLICHTINGEN VAN DE PRINCIPAAL	21
4.1	Inleiding	21
4.2	Werkzaamheden kunnen verrichten	21
4.3	Documentatiemateriaal	22
4.4	Informatieplicht	22
4.5	Informereren over aanvaarden of uitvoeren overeenkomst	23
4.6	Beschermen	24
4.7	Exclusiviteit	25
4.8	Provisieopgave	26
4.9	Provisie	28
4.10	Tussenkost	29
4.11	Beloning	32
4.12	Loon	34

5	HET EINDE VAN DE AGENTUUROVEREENKOMST	37
5.1	Inleiding	37
5.2	Stilzwijgende verlenging	38
5.3	Opzegging	38
5.4	Onregelmatige opzegging	41
5.5	Beëindiging wegens een dringende reden	43
5.6	Schadeloosstelling	45
5.7	Ontbinding door de kantonrechter	47
6	KLANTENVERGOEDING	51
6.1	Inleiding	51
6.2	De Agentuurrichtlijn	51
6.2.1	Totstandkoming	51
6.2.2	Implementatie door de lidstaten	53
6.2.3	Richtlijnconforme interpretatie in Nederland	55
6.3	De klantenvergoeding in het Burgerlijk Wetboek	57
6.4	Beschikken over klantenvergoeding	60
6.5	Het arrest T-Mobile/Klomp	62
6.5.1	Algemeen	62
6.5.2	Prijsvrij.nl/Corendon	67
6.5.3	Billijkheid	68
6.6	De berekening	69
6.6.1	Stap 1: berekenen	71
6.6.2	Stap 2: billijkheidscorrectie	74
6.6.3	Stap 3: toetsing aan absoluut plafond	74
7	VERTEGENWOORDIGING	77
7.1	Inleiding	77
7.2	Vertegenwoordigingsbevoegdheid	77
7.3	Schijn van vertegenwoordigingsbevoegdheid	78
8	TOEPASSELIJK RECHT	81
8.1	Inleiding	81
8.2	Rechtssfeercriterium	81
8.3	Vrijheid van rechtskeuze	84
8.4	EEX-Verordening	87
9	RECHTSMACHT	89
9.1	Inleiding	89
9.2	Forumkeuzebeding	89
9.3	EEX-Verordening	90

10	EUROPEES MEDEDINGINGSRECHT	95
10.1	Inleiding	95
10.2	Het mededingingsrecht	96
10.3	Alleenverkoop	98
10.4	Selectieve wederverkoop	100
10.5	Agentuur	100
	Jurisprudentieregister	103
	Trefwoordenregister	111

1 | Inleiding

De figuur van de handelsagent als tussenpersoon is eeuwenoud en heeft zijn waarde steeds bewezen in de (internationale) handel en bijbehorend transport en betalingsverkeer. Die rol werd mogelijk gemaakt door zijn lokale kennis van de relevante markt, door de persoonlijke contacten van de handelsagent en het vertrouwen van de principaal dat hij keer op keer bewijst te verdienen.

De wijze waarop die rol in het recht werd erkend en beschermd veranderde in de loop der tijd. De eerste moderne codificatie vond plaats in het Duitse recht in 1900.¹ In 1936 werd die rol voor het eerst in ons modern Nederlands recht gecodificeerd. De regeling was in belangrijke mate geënt op de regels die ook golden voor de handelsreiziger, een werknemer met een functie gelijk aan die van de onafhankelijke handelsagenten. Die, toen moderne, Nederlandse wetgeving heeft in sterke mate de inhoud van de Benelux-Modelwet van 1973 bepaald, zij het dat daar de figuur van de klantenvergoeding aan was toegevoegd. Dat fenomeen lijkt zich ontwikkeld te hebben in de Zwitserse en Duitse rechtspraak, en is in Duitsland sinds 1953 gecodificeerd in art. 89b HGB.²

De regelgeving rond de handelsagenten in de verschillende lidstaten loopt parallel aan de regels in het arbeidsrecht. Dat is verklaarbaar uit het feit dat de handelsagent aan de ene kant wel zelfstandig is en in zoverre losstaat van zijn principaal, maar aan de andere kant economisch nauw verbonden is met die principaal, zeker als de handelsagent maar één of twee handelsagenturen heeft. Bij grotere handelsagenten is de link met het arbeidsrecht vanuit de geschiedenis nog verklaarbaar, maar zijn de belangen dat kader vaak ver overstegen. Dat speelt niet alleen bij de inkleuring van de rechten en verplichtingen van partijen, maar ook uit het gegeven dat van een agentuurovereenkomst in het geval van een onregelmatige opzegging geen nakoming kan worden gevorderd. Als de agentuur onregelmatig wordt beëindigd, kunnen partijen alleen schadeloosstelling vorderen.

Een specifiek Nederlands overblijfsel van de aan het arbeidsrecht parallele ontwikkeling van het agentuurrecht is het fenomeen van de ontbinding van de agentuurovereenkomst op grond van dringende of gewichtige redenen. In het Nederlandse arbeidsrecht is de rol van de (kanton)rechter bij de ontbinding van de arbeidsovereenkomst teruggedrongen, maar deze mogelijkheid blijft ten volle

1 Zie Baumbach/Hopt/Hopt HGB § 84 Rn. 2.

2 Zie Baumbach/Hopt/Hopt HGB § 89b Rn. 1; EBJS/Löwisch HGB § 89b Rn. 1.

bestaan in het agentuurrecht. Bij complexe vraagstukken is een ontbindingsprocedure zowel voor de handelsagent, die zich onterecht behandeld voelt, als voor de principaal die ongelukkig is over de prestaties van zijn handelsagent, een goede methode om te komen tot een rechterlijk oordeel over de consequenties van een mogelijke beëindiging. De eventueel door de rechter vast te stellen ontbindingsvergoeding moet dan ook duidelijk maken hoe de wettelijke aanspraak van de handelsagent op vaststelling van een klantenvergoeding wordt ingevuld.

De Benelux-Modelwet heeft een belangrijke rol gespeeld in de normstelling voor een minimumharmonisatie in de – toen – Europese Gemeenschap. Het moet als een erkenning van het belang van de rol van handelsagenten in het interstatelijk handelsverkeer worden gezien, dat hun rechtspositie zo vroeg in de ontwikkeling van het Europese gemeenschappelijke recht werd geregeld; eerder dan de positie van werknemers of andere tussen- of hulppersonen betrokken bij het handelsverkeer. De Europese Vereniging van Tussenpersonen moet daarbij een belangrijke rol hebben gespeeld. Wat die rol precies is geweest, en waarom deze minimumharmonisatie zo vroeg is geagendeerd in de Europese eenwording, blijft onduidelijk door de ontoegankelijkheid van de totstandkomingsgeschiedenis van de Agentuurrichtlijn 86/653/EEG (Richtlijn 86/653/EEG).³ Zoals in dit boek zal blijken, brengt die ontoegankelijkheid ook onzekerheden mee rond de interpretatie van de Agentuurrichtlijn en van de daarop gegronde nationale wetgeving.

De minimumharmonisatie is overigens niet zonder slag of stoot tot stand gekomen. Dat blijkt uit het tijdsverloop van 1971 tot 1986, en uit het feit dat de Agentuurrichtlijn uiteindelijk twee totaal verschillende benaderingen kent van het meest wezenlijke kenmerk van de regeling, de klantenvergoeding. Het Duitse model van de klantenvergoeding is gebaseerd op de gedachte dat de principaal profijt trekt van de klantenkring die de handelsagent heeft gebouwd in diens territorium. Na beëindiging van de agentuur blijft die kring doorgaans bestaan terwijl de vergoeding voor de handelsagent niet meer verschuldigd is. Omgekeerd leeft de gedachte bij de Duitse wetgever dat de voormalige handelsagent is verarmd, omdat hij de klantenkring niet meer kan bedienen en hij zijn inkomsten uit de agentuur misloopt. Het Franse model van de klantenvergoeding is gegrond op een ander uitgangspunt: het is uitsluitend gericht op herstel van het nadeel dat de handelsagent lijdt door de beëindiging van de agentuurovereenkomst. Doordat deze twee benaderingen een ander karakter hebben – al kan in de praktijk de uitkomst van een geschil gelijk zijn – heeft de Agentuurrichtlijn geen eenduidig karakter. Dit heeft gevolgen voor interpretatie van de Agentuurrichtlijn en voor de wijze waarop het nationale recht moet worden uitgelegd, dat immers op de Agentuurrichtlijn is gebaseerd. Daarnaast is in de Agentuurrichtlijn niet geregeld of en in hoeverre deze rechtstreeks doorwerkt in de rechtsverhoudingen tussen individuele principalen en individuele handelsagenten, of slechts ziet op een verplichte minimuminhoud van het materiële recht van de lidstaten, waarvan de toepasselijkheid afhankelijk was van hun nationaal internationaal privaatrecht. Ook konden de lidstaten het destijds klaarblijkelijk niet eens

³ Richtlijn 86/653/EEG van de Raad van 18 december 1986 inzake de coördinatie van de wetgevingen van de Lidstaten inzake zelfstandige handelsagenten (*PbEU* 1986 L 382/17).

worden over de reikwijdte van de Agentuurrichtlijn, en is het dwingend effect van de minimumharmonisatie beperkt gebleven tot de handelsagenten werkzaam met betrekking tot de handel in goederen. Het belang van de dienstenmarkt in de economie van het Verenigd Koninkrijk heeft daarbij ongetwijfeld een rol gespeeld.

Ook in Nederland, waar van oudsher het agentuurrecht op *alle* handelsagenten van toepassing was, heeft de invoering van de Agentuurrichtlijn één beperking voor wat betreft het toepassingsgebied intact gelaten. Het agentuurrecht gold niet voor de assurantietussenpersonen waarvoor al sinds 1952 de wet Assurantiebemiddeling voorzag in een eigen regeling, het zogenaamde portefeullerecht. Bij de invoering van de Agentuurrichtlijn is die uitsluiting in stand gebleven. Opmerkelijk is echter dat na de afschaffing van dat portefeullerecht in 2002⁴ de handelsagenten die nu vallen onder de Wft, de bescherming missen die aan alle overige handelsagenten actief met betrekking de goederen- en dienstendistributie dwingendrechtelijk wordt geboden door art. 7:428 BW. Dat betekent niet alleen dat de assurantietussenpersonen de handelsagentenbescherming wordt onthouden, maar dat eenzelfde lot is toebedeeld aan alle tussenpersonen die onder het dynamische bereik van de Wft vallen. Recent betrof dit ook de telefoonwinkels die ‘bemiddelen’ bij de verstrekking van krediet bij ‘gratis’ telefoons.

De wettelijke regeling van de agentuur is opgenomen in boek 7, in art. 7:428-7:445 BW, als onderdeel van de titel opdracht. Uit art. 7:445 BW volgt dat tot het dwingend recht, waarvan ten nadele van de handelsagent niet kan worden afgeweken, ook artt. 7:401-7:403 en 7:426 lid 2 BW worden gerekend, daardoor benadrukkend dat de gehele titel opdracht van toepassing is op de agentuur. Het doel van de regeling van de agentuurovereenkomst was en is om de handelsagent in zijn relatie tot de principaal, aan wie een veel sterkere onderhandelingskracht wordt toegedacht, te beschermen.

Inmiddels is uit het hierna uitvoerig te bespreken arrest *T-Mobile/Klomp* gebleken dat het gehele Nederlandse agentuurrecht, omwille van de rechtseenheid in de Unie, richtlijnconform moet worden uitgelegd. De Commissie heeft bepaald dat een richtlijnconforme uitleg met zich brengt dat het geharmoniseerde agentuurrecht wordt uitgelegd met inachtneming van de Duitse agentuurregeling en de daarbij behorende jurisprudentie. Daarnaast heeft het HvJ EU recent de deur geopend voor het stellen van prejudiciële vragen over nationale regelingen die zijn gebaseerd op de Agentuurrichtlijn maar ook voor die nationale regelingen die vallen buiten de werkingssfeer van die richtlijn.⁵

Een bijzonder fenomeen bij de agentuur, dat verband houdt met het parallel lopende arbeidsrecht, is de toepasselijkheid van de sociale regelgeving. Handelsagenten, men zou kunnen zeggen *zfp*'ers *avant la lettre*, die als natuurlijk persoon optreden voor een beperkt aantal principalen, en die zich door een beperkt aantal

⁴ Dit in het kader van deregulering via het project Marktwerking, Deregulering en Wetgevingskwaliteit.

⁵ HvJ EU 3 december 2015, C-338-14, ECLI:EU:C:2015:795 (*Quenon K.*).

werknemers laten bijstaan, zijn beschermd door de WMM. Onder omstandigheden kan namelijk een fictief arbeidsverband worden aangenomen. In dat geval is de principaal bij een dergelijke fictieve werknemer zelfs verantwoordelijk voor de inhouding en afdracht van loonbelasting en sociale premies.

Het begrip ‘arbeidsverhouding’ is in het Nederlandse recht niet duidelijk omlinjd. Het is een aanduiding van alle mogelijke vormen van arbeidsrelaties, waarvan de arbeidsovereenkomst er slechts één is. Andere arbeidsverhoudingen dan die op basis van de reguliere arbeidsovereenkomst zijn bijvoorbeeld die van de ambtenaar, de docent, de geestelijke, de bestuurder van een vennootschap, de zeevarende, de handelsagent, vertegenwoordiger, de huishoudelijk werker, de door de overheid gesubsidieerde werknemer, de sporter, de zzp’er en de vrijwilliger.⁶ Het BBA gaf dan ook een meer specifieke omschrijving van het begrip ‘arbeidsverhouding’. Art. 1 aanhef en sub d BBA omschrijft de ‘*arbeidsverhouding*’ als “*de rechtsbetrekking tussen werkgever en werknemer*”. Op grond van art. 1 aanhef en sub b onder 2 BBA valt onder de omschrijving van ‘*werknemer*’ namelijk ook degene, die persoonlijk arbeid verricht voor een ander, tenzij:

- a. hij die arbeid in de regel voor meer dan twee anderen verricht; of
- b. zich door meer dan twee andere personen laat bijstaan; of
- c. deze arbeid voor hem slechts een bijkomstige werkzaamheid is.

Op grond van deze omschrijving kon onder het BBA ook aan opdrachtnemers (zzp’ers) de ontslagbescherming van art. 6 BBA toekomen.⁷ Echter, door de inwerkingtreding van de Wet werk en zekerheid per 1 juli 2015 is het ontslagverbod van art. 6 BBA overgegaan naar art. 7:681 BW, met als gevolg dat de ontslagbescherming van die opdrachtnemers, als zij onder de werkingsfeer van het BBA vallen is vervallen.⁸

Een handelsagent kan in arbeidsrechtelijke en in fiscale zin een werknemer zijn; hij kan ook in civiele zin mededingingsrechtelijk worden gekwalificeerd als een onafhankelijke marktpartij. Dat heeft grote effecten op de kartelrechtelijke beoordeling van afspraken gemaakt met en via de handelsagent als de handelsagent enerzijds individueel zelfstandig maar anderzijds met economische belangen die nauw verbonden zijn met die van zijn principaal, wordt gezien als een geïntegreerd onderdeel van de economische eenheid waartoe de principaal behoort. Kartelvertegenwoordigingen van een dergelijke handelsagent worden in het mededingingsrecht rechtstreeks toegerekend aan de principaal, of die ermee bekend was of niet. Dat

6 A.R. Houweling en G.W. van der Voet, ‘Uniform of gedifferentieerd arbeidsrecht. Een nationaal en rechtsvergelijkend onderzoek naar de rechtvaardiging en toekomst van bijzonder arbeidsverhoudingen’, *Arbeidsrechtelijke annotaties* 2013, afl. 2, p. 3-61.

7 Zie bijvoorbeeld HR 9 december 2011, ECLI:NL:HR:2011:BT7500, NJ 2012/259, m.nt. E. Verhulp.

8 Zie over de BBA-bescherming van de zzp’er: G.C. Boot en A.C. Damsteegt (red.), *De zelfstandige zonder personeel*, Deventer: Kluwer 2014, p. 27-34.

houdt potentieel vergaande risico's in voor de principaal, nog afgezien van de persoonlijke risico's die de handelsagent zelf oploopt bij overtreding van het mededingingsrecht.

Een agentuurovereenkomst met een rechtspersoon valt niet aan te merken als een arbeidsovereenkomst. Toch kan een principaal onder omstandigheden ook te maken krijgen met verplichtingen, die men doorgaans alleen kent bij arbeidsverhoudingen. Zo heeft het Gerechtshof Amsterdam⁹ bij een overeenkomst met een besloten vennootschap voorzien in de leemte, die het gevolg was van het feit dat de agentuurovereenkomst ten aanzien van voorgeschoten provisie niet voorzag in de mogelijkheid dat er in zijn geheel geen provisieaanspraken zouden ontstaan, door een analoge toepassing van de WMM. Naar het oordeel van het gerechtshof deed zich een situatie voor waarin slechts in geringe mate werd afgeweken van een situatie waarin een natuurlijk persoon handelsagent is voor slechts één opdrachtgever¹⁰ en contractueel geen afspraken zijn gemaakt over provisie-inkomsten. Daarom werd de leemte ingevuld op grond van de aanvullende werking van de redelijkheid met de gehoudenheid van de vennootschap een vergoeding ter hoogte van het wettelijk minimumloon toe te laten komen aan de handelsagent.¹¹

Naast de figuur van de commissionair als middellijk vertegenwoordiger wordt ook de rol van de handelsagent gebruikt in tal van fiscale structuren om in fiscale zin het resultaat daar te laten vallen waar dat voor een optimale fiscale planning noodzakelijk is.

Het agentuurrecht is ontstaan voor de handelsagenten werkzaam in de fysieke goederendistributie, maar moet ook worden toegepast op de rol van de tussenpersoon in de dienstendistributie. Zeker voor de bemiddelingsactiviteiten in de onlinemarkten en de platformdiensten die portals en websites bieden, lijkt de klassieke rolverdeling, gebaseerd op het beschermen van de handelsagent tegen de vermeend sterkere positie van de principaal, niet te passen. Een oplossing kan worden gezocht in de invulling van de dienstverlening zodat de activiteiten buiten het juridische kader van de agentuur blijven. Dat zou bijvoorbeeld kunnen door een benoemde overeenkomst voor het verlenen van platformdiensten in te voeren, of door het buiten effect stellen van het agentuurrecht voor dergelijke diensten, zoals destijds ook is gedaan met betrekking tot de assurantietussenpersonen, hetgeen voor de dienstensector mogelijk is zonder een complex Europees wetgevingsproces. Onder de huidige regelgeving kan in individuele gevallen een herdefiniëring van de taken van de tussenpersoon overigens al een oplossing aanreiken, zowel in het belang van de handelsagent als van de principaal.

⁹ Hof Amsterdam 19 mei 2015, ECLI:NL:GHAMS:2015:1927.

¹⁰ Hof Amsterdam 19 mei 2015, ECLI:NL:GHAMS:2015:1927, r.o. 3.9.6.

¹¹ Hof Amsterdam 19 mei 2015, ECLI:NL:GHAMS:2015:1927, r.o. 3.9.6. en 3.10. Het verdient aandacht dat om tot deze leemte te kunnen komen, het gerechtshof de gestelde bekendheid van het feit dat de principaal geen arbeidsovereenkomst wenste te sluiten, zo uitlegde dat daarin niet besloten lag een overeenstemming om de effecten van de WML te voorkomen. Zie ook Hof Amsterdam 3 oktober 1996, nr. 946/95 (niet gepubliceerd) (*Contilack/Siero*).

Daarnaast zou kunnen worden overwogen de dwingendrechtelijke bescherming van de handelsagent te beperken tot het type handelsagent dat de nationale en Unie wetgever voor ogen stond toen de agentuurbescherming werd ingevoerd. Waarom zou bijvoorbeeld een reisonderneming met een miljardenomzet geen afstand mogen doen van de klantenvergoeding bij het aangaan van een agentuur met een luchtvaartonderneming en welke dwingendrechtelijke bescherming is nodig voor een grote retailketen, die ook telefoonabonnementen distribueert? Het verkennen van opties voor de Unie of de nationale wetgever overstijgt het kader van dit boek, maar theoretische ontwikkelingen kunnen hun schaduw wel vooruitwerpen en een rol spelen in de alledaagse praktijk van de principaal en de handelsagent. In zoverre wordt er hierna bij gelegenheid wel bij stilgestaan. Ook ontwikkelingen die thans al kunnen worden voorzien komen aan de orde, in zoverre als de principaal en de handelsagent daar nu al rekening mee dienen te houden.

In deze publicatie wordt het recht met betrekking tot de agentuur in een context geplaatst, op basis van ruim 35 jaar ervaring met het onderwerp. De eerste editie van dit boek uit 1990 heeft invloed gehad op de rechtsontwikkeling doordat interpretaties in die editie in de dagelijkse praktijk van principalen en handelsagenten zijn meegenomen, en in de rechtspraak zijn overgenomen. Toch beoogt dit boek, ook de huidige editie, niet primair een bijdrage te zijn aan de rechtsontwikkeling. Dit boek geeft handvatten voor het inrichten van de relatie tussen principalen en handelsagenten, en de invulling van de taken van de handelsagenten binnen de kaders die de Nederlandse wetgeving biedt, alsook de Europese regelgeving die rechtstreeks invloed heeft op het agentuurrecht zoals dat geldt in Nederland en de daar omliggende landen.